

fiatipust (kurrens szakbibliográfiát, tudományos retrospektív, ajánló stb. stb. bibliográfiát) tekintetbe véve készülnek a szabályok. Ezen a területen is értékes segítséget remélnék a szovjet könyvtárosok a párizsi konferenciától.

A Szovjetunio soknyelvű ország. A szovjet népeknek pedig csak egy része használja a cirill írást. Nem lehet ugyanazokat a szabályokat alkalmazni a sajátos strukturájú nyelveken és írással készült művek katalogizálásában. Ezért a könyvtárközi katalogizálási bizottság lemondott arról, hogy egyetlen szabályzatot dolgozzon ki valamennyi nemzeti könyvtár számára. A különböző szövetségi köztársaságok könyvtárai maguk dolgozzák ki saját szabályzatukat, állományuk és nemzeti nyelvük alapos ismerete alapján. Az Egységes szabályzat a köztársasági könyvtáraknak nélkülözhetetlen segédeszköze saját szabályzatuk kidolgozásában és az egész Szovjetunióban biztosítja a katalogizálási elvek és gyakorlat egységét. Ezek a köztársasági szabályzatok befejezik a Szovjetunióban a katalogizálás egységesítésének munkáját. (MÁ)

U S A

WRIGHT, Wyllis E.: Problemes courants du catalogage aux Etats-Unis. = B. Bibl.Fr. 6.ann. 1961. 9/10.no. 431-435.p.
A katalogizálás mai problémái az Egyesült Államokban.

Hogy megértesse azokat a komoly vitákat, amelyek ma az Egyesült Államokban a katalogizálás alapelveiről folynak, Wright nagy vonásokban áttekinti azt a mintegy

100 éves fejlődést, amely végül is a katalogizálási szabályzat revíziójának megindításához vezetett.

A testületi szerző fogalma mindig is egyik sarokköve volt az amerikai könyvtárak katalógusainak. Nagy probléma azonban a testületi szerzős mű rendszavának megválasztása. Cutter szabályzata óta a testületeket két csoportra szokták osztani s ennek megfelelően az un. intézményeket a székhely, a társaságokat a nevük első szava alatt veszik fel. Mind a két csoportban azonban olyan sok a kivétel, hogy - különösen az 1908-as angol-amerikai szabályzat megjelenése és az amerikai szabályzat második kiadásának megjelenése (1941) közötti időben - a speciális elbánást igénylő testületekre vonatkozó új és új szabályok teljesen elhomályosították az eredeti szándékot: a kétféle testület-típus közötti különbségeit.

Az amerikai szabályzat második kiadásának első tervezete valamennyi szerző teljes nevének használatát s a születési és halálozási dátumai való kiegészítését írja elő. Ezt a tervezetet, az ilyen s ehhez hasonló, feleslegesen komplikáló szabályok miatt erősen támadták, végül is azonban minden egyszerűsítés nélkül jelent meg 1948-ban, mint az ALA szabályzat második kiadása.

A szabályzat bírálatával megbízott Seymour Lubetzky 1953-ban adta ki "Cataloging rules and principles" c. híralátát. Ennek hatására elhatározták az új, egyszerűbb szabályzat kiadását. Lubetzkyt kérték fel a vállalkozás tudományos kiadójául.

A régi szabályzat hibái olyan súlyosaknak bizonyultak, hogy célszerűbbnek látszott teljesen új szabályzatot készíteni, amely a lehető legegyszerűbb és leglogikusabb. A katalógusok átalakításával járó költségek tekintetbe vételét nem lehetett teljesen kizárni a revízió munkájából. De azért az elv az volt, hogy egy-egy javasolt szabályt érdeme szerint vitassanak meg, tekintet nélkül az elfogadásával járó változtatások költségére.

Lubetzky eddig egy sereg részlet-tervet dolgozott ki s ezeket egy szűkebb, majd egy egészen széleskörű bizottságban részletesen megvitatták. Egyhangú véleményt ritkán értek el, de néhány szabályt végül is sikerült megfogalmazni. (Pl. a testületek közötti különbségtétel megszűnik, minden testület a neve alatt szerepel.)

A tervbevett komoly változtatások költségeit számos könyvtárfenntartó szerv nem akarja vállalni, s így lehet, hogy kompromisszumokra kerül sor. (MÁ)

NAGY BRITANNIA

CHAPLIN, A. H.: Les problèmes du catalogue en Grande-Bretagne. = B.Bibl. Fr. 6.ann. 1961. 9/10.no. 437-440.p.
A katalógizálás problémái Nagy-Britanniában.

Nagy-Britanniában a katalogizálást nem irányítja semmiféle központi szerv. A Library Association égisze alatt 1908-ban megjelent a közös angol-amerikai szabályzat angol kiadása, amelyet a közművelődési könyvtárak és kisebb mértékben az egyetemi és szakkönyvtárak is használnak, de még ezt is a legtöbb helyen a helyi szükségletekhez adaptálják. Az ország legnagyobb könyvtárának, a British Museumnak pedig saját szabályai vannak, saját fejlődéssel. A nagy egyetemi könyvtárak nagy részét (Bodleian, Cambridge) inkább a British Museum szabályzata inspirálta, mint a Library Associationé; saját szabályzatuk elkészítésében.

Egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy a kétféle tradíciót egyeztetni kell. Döntő fordulatot jelentett 1950-ben a Brit Nemzeti Bibliográfia megindulása. A bibliográfia, amelynek elsősorban a közművelődési könyvtárak az előfizetői, az angol-amerikai szabályzatot fogadta el, bár a British Museumba befutó kötelezpéldányok alapján készül. Így tehát ugyanazon a helyen azokat a műveket kétszer és kétféleképpen veszik fel.

Az angol katalogizálási bizottság törekvése most arra irányul, hogy az amerikaiakkal közösen készítse elő az új, egységes, valamennyi angolnyelvű országra érvényes szabályzatot. A nemzetközi konferencia eredményeit valószínűleg tekintetbe fogják venni a szabályzat végleges kidolgozásánál. Megkönnyíti a szabályzat létrejöttét, hogy a bizottságban a British Museum képviselői is kifejezésre juttatták saját szabályzatukkal való elégedetlenségüket. Megnehezíti viszont az új szabályzatnak a gyakorlatban való bevezetését, hogy a más alapokon nyugvó nagy katalógusok, elsősorban a British Museum katalógusának átalakítása óriási vállalkozás lesz. Előbb vagy utóbb azonban meg kell kezdeni, ezt mindenki elismeri. (MÁ)

SICKMANN, Ludwig: Les problèmes du catalogue alphabétique d'auteurs et de titres en Allemagne. Situation présente. = B.Bibl.Fr. 6.ann. 1961. 9/10.no.

A betűrendes katalógus problémái Németországban. A jelenlegi helyzet.

Ludwig Sickmann exposéjában rámutat arra, milyen katalogizálási problémákat vetett fel Németországban a 2. világháborúban többé-kevésbé sérült vagy elpusztult

könyvvállomány és katalógusok revíziója. Az első korszakban, közvetlenül a háború után, a munka sürgetett s be kellett érniök a meglévő szabályzatokkal. De már 1949-ben megalakult Nyugat-Németországban egy katalogizálási bizottság, amely a Porosz Instrukciók reformjának gondolatával foglalkozott. Az 1954-es brémai könyvtáros konferencia óta a katalogizálás kérdései állandóan szőnyegen vannak. Az utóbbi időben a vitákat erősen befolyásolta (s részben paralizálta) a jövőbeni nemzetközi konferencia. A londoni előkészítő ülés óta azonban komolyan készülnek a párizsi konferenciára. A német könyvtárosok belátták, hogy csak úgy vehetnek részt a párizsi vitákban, ha bizonyos fokig szakítanak a hagyományokkal. Anélkül, hogy teljesen dezavualnák a Porosz Instrukciókat, tesznek bizonyos engedményeket. Így például elfogadták a mechanikus sorrend elvét, már ami az új katalógusokat illeti, nem nyulnak azonban a Porosz Instrukciók szerint készült régi katalógusokhoz.

Nagy viták folytak a testületi szerzőség kérdésében is. Itt is engedményt tesznek s Párizsban a nyugat-német delegátusok (s hihetőleg a kelet-németek is) a testületi szerzőség mellett foglalnak állást. Abban a tekintetben azonban, hogy mit soroljanak ebbe a kategóriába, a németek sokkal óvatosabbak, mint például az amerikaiak vagy a franciák s mindenképpen előnyben részesítik az egyéni szerzőt, ha van ilyen, akkor is, ha valamilyen testület "felelős" a miéért.

Megoszlik a német könyvtárosok véleménye az utalónak az egységes katalóguslappal való helyettesítése kérdésében.

Az "irodalmi egység" fogalmát Németországban mindig is ismerték s így nincs vita a főlap kérdésében. A közművelődési könyvtáraknak és a kurrens bibliográfiák szerkesztőségének azonban megengedik, hogy a "bibliográfiai egységet" részesítsék előnyben. A bibliográfiák az eredeti címet, ha lehet, kiegészítő jegyzetként közölik.

Az összetett és prefixumos nevekre vonatkozólag a németek továbbra is a Porosz Instrukciókat tartják helyesnek, vagyis azt, hogy a tradíciók és a nyelvi hovatartozás döntse el a névformát.

Végül még egy kérdést említ Sickmann: a szabályzat egyszerűsítésének kérdését. Országos szinten szerinte a gyakorlatban használhatatlannak bizonyul az olyan szabályzat, amely csak nagy vonalakban ad utmutatást. Nemzetközi vitákban viszont csak az alapvonalakban lehet megegyezni, amelyeket a bibliográfiák és katalógusok (főképp nyomtatott katalógusok) készítésében követni kell. Ezek az alapvonalak és elvi megfontolások azonban befolyással vannak az egyes országok könyvtárosi vitáira, amint az Németországban is történt. (NÁ)